

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“วิภูตวิหารี — มีชีวิตอยู่เพื่อปัญญาปรากฏ, อยู่เพื่อยังความรู้ (ปัญญา) ให้ปรากฏ”

วิภูตวิหารี เป็นคำภาษาบาลีอ่านว่า วิ - พู - ตะ - วิ - หา - รี มาจากคำว่า วิภูต (ปรากฏ, เกิดมีอย่างแจ่มแจ้ง) กับคำว่า วิหารี (ผู้เป็นอยู่, ผู้มีชีวิตอยู่) รวมกันเป็น วิภูตวิหารี แปลว่า **ผู้มีชีวิตอยู่เพื่อปัญญาปรากฏ, ผู้อยู่เพื่อยังความรู้ (ปัญญา) ให้ปรากฏ** แสดงถึงความเป็นจริงของชีวิตของบุคคลผู้เห็นคุณประโยชน์ของการมีชีวิตอยู่ ว่ามีชีวิตอยู่เพื่ออะไร? เพื่ออบรมเจริญปัญญา เพื่อปัญญาจะเกิดปรากฏขึ้นธรรมชาติซึ่งเป็นสิ่งที่มีจริงตรงตามความเป็นจริง

ข้อความในพระสูตรต้นปิฎก ขุททกนิกาย มหานิทเทส แสดงถึงความหมายของคำว่า วิภูตวิหารี ไว้ว่า “บทว่า วิภูตวิหารี คือ อยู่ด้วยการทำความรู้ให้ปรากฏ”

ธรรม เป็นสิ่งที่มีจริง ๆ เป็นสิ่งที่ละเอียดลึกซึ้งอย่างยิ่ง และมีจริงในขณะนี้ด้วย ไม่ว่าจะเป็นขณะใดก็ตามไม่พ้นไปจากธรรมเลย ไม่ต้องไปแสวงหาธรรมที่ไหน มีจิต (สภาพธรรมที่เป็นใหญ่เป็นประธานในการรู้แจ้งอารมณ์[อารมณ์คือสิ่งที่จิตรู้]) เจตสิก (สภาพธรรมที่เกิดร่วมกับจิต) และ รูป (สภาพธรรมที่ไม่รู้อะไร, ไม่ใช่สภาพรู้) เท่านั้น เกิดขึ้นเป็นไปจริง ๆ

สิ่งที่มีจริง ๆ ควรศึกษาเพื่อความเข้าใจอย่างถูกต้องตรงตามความเป็นจริง เพราะสะสมความไม่รู้ในสิ่งที่มีจริงมาอย่างยาวนานในสังสารวัฏฏ์ แม้ขณะนี้จะมีธรรม มีสิ่งที่มีจริง ๆ ก็ไม่รู้ เพราะไม่มีปัญญาแล้วปัญญาจะเกิดขึ้น เจริญขึ้นได้อย่างไร ก็ต้องมีเหตุที่สำคัญ คือการได้ฟังพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ซึ่งมีสัตว์โลกเพียงส่วนน้อยมากที่จะได้ฟัง จะเห็นได้อย่างแท้จริงว่า ปัญญาเกิดเองไม่ได้ บังคับบัญชาให้เกิดขึ้นเป็นไปตามใจชอบก็ไม่ได้ เพราะปัญญา ความเข้าใจถูกเห็นถูกก็เป็นอนัตตา คือ ไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่บุคคล ไม่ใช่ตัวตน ไม่อยู่ในอำนาจบังคับบัญชาของใครทั้งสิ้น แต่ปัญญาจะเกิดได้ก็ต่อเมื่อได้ฟังพระธรรมแต่ละคำที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง แล้วมีความเข้าใจรอบรู้ในคำนั้นแทงตลอดในคำนั้น จนมีความเข้าใจความจริงอย่างมั่นคงว่า ธรรมเป็นธรรมเป็นอย่างอื่นไม่ได้

การได้ฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรมในชาตินี้ ก็แสดงว่าต้องเป็นผู้เคยได้สะสมเหตุที่ดีมาแล้วในอดีต เคยได้ฟังพระธรรม เคยเห็นประโยชน์ของพระธรรมมาแล้ว จึงสนใจที่จะฟัง ที่จะได้ศึกษาสะสมความเข้าใจถูกเห็นถูกต่อไป แต่ถ้าเป็นผู้ที่ไม่ได้สะสมเหตุที่ดีมา แม้เสียงของพระธรรมจะอยู่ใกล้ ๆ ก็ไม่ฟัง เพราะเป็นผู้ไม่มีศรัทธา ไม่เห็นประโยชน์ของพระธรรม ไม่น้อมมาเพื่อจะรองรับพระธรรม จึงเป็นธรรมดาที่จะต้องมากไปด้วยความไม่รู้ ความเห็นผิด และกิเลสทั้งหลายต่อไป

ในฐานะที่เป็นสาวกของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วปัญญาจะเกิดขึ้น เจริญขึ้นได้ ก็ต้องได้ฟังพระธรรมคำสอนที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ถ้าไม่มีการตรัสรู้ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่มีทางที่สัตว์โลกจะได้ยินได้ฟังความจริง ไม่มีทางที่ปัญญาจะเจริญขึ้นได้เลย แต่เพราะมีการตรัสรู้ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและทรงแสดงพระธรรมด้วยพระมหากรุณาของพระองค์ จึงทำให้สัตว์โลกที่สะสมเหตุที่ดีมามีโอกาสได้ฟังคำจริงที่พระองค์ทรงแสดง มีการอบรมเจริญปัญญา ได้รับประโยชน์จากพระธรรมที่พระองค์ทรงแสดง ตามกำลังปัญญาของตนเอง

การได้เกิดมาเป็นมนุษย์ เป็นสิ่งที่ได้โดยยาก ซึ่งจะต้องเป็นเพราะกุศลกรรมเท่านั้นจึงทำให้ได้เกิดเป็นมนุษย์ เมื่อได้เกิดมาเป็นมนุษย์แล้ว トラบใดที่ยังมีชีวิตอยู่ ถึงแม้ว่าจะมีชีวิตที่ลำบาก ยากเข็ญ ทุกข์ยากสักเพียงใดก็ตาม หรือแม้กระทั่งจะมีชีวิตที่สุขสบาย สะดวกทุกอย่างไม่เดือดร้อน ถ้าหากว่ามีโอกาสที่จะได้ฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรม อบรมเจริญปัญญา นั้นย่อมเป็นชีวิตที่มีค่าเป็นอย่างยิ่ง เพราะเหตุว่าトラบใดที่ยังมีชีวิตอยู่ ก็ยังมีโอกาสที่จะได้เจริญกุศลประการต่างๆ ในชีวิตประจำวัน รวมถึงการฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรม อบรมเจริญปัญญาด้วย เพราะเป็นความจริงที่ว่าไม่มีใครสามารถทราบได้ว่าตนเองจะละจากโลกนี้(ตาย)ไปเมื่อใด และเมื่อละจากโลกนี้ไปแล้ว จะไปเกิดในภพภูมิใด ถ้าหากไปเกิดในอบายภูมิ ซึ่งเป็นภูมิที่ปราศจากความเจริญ ย่อมหมดโอกาสที่จะได้ฟังพระธรรม ไม่ได้ศึกษาพระธรรม ไม่ได้พิจารณาพระธรรม ไม่มีโอกาสที่จะอบรมเจริญปัญญา เพื่อรู้สภาพธรรมตามความเป็นจริงได้

เพราะฉะนั้นแล้ว จึงควรที่จะได้พิจารณาว่า สาละสำคัญของชีวิตที่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์ ไม่ได้อยู่ที่การมีทรัพย์สินเงินทอง การมีเครื่องใช้สอยที่เพียบพร้อม การได้หลับพักผ่อน การมีความติดข้องยินดีพอใจในสิ่งต่างๆ แล้วก็ตายไป แต่สาละสำคัญของชีวิตอยู่ที่การมีโอกาสได้ฟังพระธรรมศึกษาพระธรรมอบรมเจริญปัญญา อันเป็นเหตุที่จะนำมาซึ่งความเจริญในกุศลธรรมทุกประการ เพราะปัญญานำไปในกิจทั้งปวงที่เป็นกุศล ที่ตั้งงาม อุปการะเกื้อกูลให้คุณความดีเจริญขึ้นในชีวิตประจำวัน เป็นไปเพื่อขัดเกลาละคลายกิเลสอกุศลธรรมที่สะสมมากในสังสารวัฏ

ทุกๆ วันจึงเป็นโอกาสที่ดี ที่จะเป็นผู้มีชีวิตที่เป็นประโยชน์ ไม่ว่างเปล่าจากประโยชน์ ด้วยการฟังพระธรรมศึกษาพระธรรม อบรมเจริญปัญญา สะสมความเข้าใจถูกเห็นถูกไปทีละเล็กทีละน้อย เพราะถ้าหากไม่เห็นคุณค่าของพระธรรม อยู่ไปๆ ในแต่ละวัน ก็มีแต่สะสมอกุศลเพิ่มขึ้น พอทวนความไม่รู้ ความติดข้อง ความไม่พอใจ เพิ่มขึ้น หนาแน่นไปเรื่อยๆ ยิ่งมีอายุยืนก็ยิ่งสะสมอกุศลมากขึ้นไป ทำให้เวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏต่อไปอย่างไม่จบสิ้น ไม่พ้นจากทุกข์ แต่ถ้าจะเป็นการมีชีวิตที่เป็นประโยชน์จริงๆ คือมีชีวิตอยู่เพื่อเข้าใจพระธรรม เพื่อปัญญาจะปรากฏเข้าใจสิ่งที่กำลังมีตรงตามความเป็นจริง ซึ่งจะขาดรากฐานที่สำคัญ คือการฟังพระธรรมศึกษาพระธรรมเป็นปกติในชีวิตประจำวันไม่ได้เลย.

[ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร. ๐๘๑-๘๓๒๐๕๗๗]